

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/143204,Postepowa-konstytucja-reakcyjne-swieto-Podcast-historyczny-o-pacyfikacji-obchodo.html>
11.03.2026, 20:51

„Postępowa konstytucja, reakcyjne święto”. Podcast historyczny o pacyfikacji obchodów 3 maja 1946 r. w Krakowie

Choć jeszcze w 1945 roku święto 3 maja obchodzono w Polsce bez przeszkód, rok później komuniści wydali zakaz organizowania manifestacji z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja, zezwalając wyłącznie na msze święte w kościołach i zamknięte spotkania okolicznościowe. Konsekwencją zakazu było rozpędzanie przez milicję pochodów i wieców organizowanych 3 maja 1946 r. w kilkudziesięciu miastach Polski.

Szczególnie brutalna była interwencja MO i UB (przy wsparciu oficerów sowieckich) w Krakowie. Przeprowadzono ją z użyciem broni palnej i pojazdów opancerzonych. Dwóch manifestantów zostało poważnie rannych, a ponad tysiąc osób – głównie studentów – aresztowanych.

Audycja pt. „Postępowa konstytucja, reakcyjne święto” została wyprodukowana w 2005 r. przez Radio Kraków we współpracy z krakowskim oddziałem IPN. Jest część cyklu „Prawo i pamięć”, autorstwa Andrzeja Kaczmarczyka i Dobrosława Rodziewicza (realizacja Elżbieta Mól). W audycji wzięli udział historycy: prof. Ryszard Terlecki i dr hab. Zdzisław Zblewski. Wspomnienia naocznych świadków wydarzeń – Jana Deszcza i Henryka Świątko – zaczerpnięto z archiwalnej audycji Piotra Derlatki. W roli lektora czytającego fragmenty archiwalnych tekstów prasowych wystąpił Jakub Kosiniak.